

DİJİTAL VATANDAŞLIK EĞİTİMİ

Dijital Vatandaşlık Eğitimi, çocukları eğitim yoluyla güçlendirmek ve dijital olarak zengin toplumumuza aktif olarak öğrenmek ve katılmak için ihtiyaç duydukları yeterlilikleri geliştirmek anlamına gelir.

Yetkinlikler, tüm vatandaşların demokratik hak ve sorumluluklarını uygulamak ve savunmak ve siber uzayda insan haklarını, demokrasiyi ve hukukun üstünlüğünü teşvik etmek ve korumak için ihtiyaç duyduğu bilgi, değer, tutum ve becerileri ifade eder.

Dijital vatandaşlık, öğrencilere dijital ortamlarda pozitif bir şekilde çalışmayı, yaşamayı ve paylaşmayı öğretmeye odaklanan vatandaşlık eğitiminin yeni bir boyutunu temsil eder.

Çocukların ve gençlerin sosyal medya ve dijital teknolojilerle dolu bir dünyaya güvenli, etkili, eleştirel ve sorumlu bir şekilde katılmalarını desteklemek, dünyanın her yerindeki eğitimciler için bir önceliktir.

Dijital vatandaşlık kavramı, potansiyel zararlara karşı direnç oluştururken çevrim içi dünyanın sağladığı fayda ve fırsatlardan yararlanan bir dizi yeterlilik, nitelik ve davranışı kapsayacak şekilde gelişti.

Bugün gençler, dijital teknolojilerin dönüştürdüğü, sosyal medya aracılığıyla bağlantı kurmayı ve çok büyük miktarda bilgiye erişmeyi zahmetsizce sağlayan bir dünyada yaşıyor. Bu aşırı zengin bilgiyi anlamlandırmak ve etkin ve sorumlu bir şekilde dahil olmak, gençleri vatandaş olarak hazırlamaya, haklarını kullanmaya ve topluluk işlerine etkin bir şekilde katılmaya çalışan eğitimciler için bir dizi yeni zorluk teşkil etmektedir.

Dijital vatandaşlığa ilişkin çalışma tanımı, eğitimin rolüne özel bir vurgu yapmakta ve dijital vatandaşlığa yönelik eğitim desteğinin çapraz ve sorunsuz bir şekilde gerçekleştiği tüm bağlamları etkileyen sürekli yaşam boyu öğrenme sürecini vurgulamaktadır. Bu nedenle Dijital Vatandaşlık Eğitimi (DCE) kavramı, eğitimi bir vatandaşlık sürecinin hem kıvılcımı hem de etkisi olarak görür.

Demokratik kültürle ilgili yetkinlikler

- Avrupa Konseyinin aşağıda, şekilde sıralanan demokratik kültür yetkinlikleri (CDC'ler), vatandaşların demokrasi kültürüne etkili bir biçimde katılabilmeleri için edinmeleri gereken yetkinliklerin sadeleştirilmiş bir görünümüdür. Bu yetkinlikler kendiliğinden edinilmeyip, öğrenilmesi ve uygulanması gereken yetkinliklerdir. Burada, eğitim temel bir rol üstlenir. Sıklıkla CDC "kelebeği" olarak değinilen, demokratik kültürle ilgili 20 yetkinlik dört temel alanı kapsar: değerler, tutumlar, beceriler ve bilgi ve eleştirel anlayış.

Demokratik kültürle ilgili 20 yetkinlik

20 CDC yetkinliğinden 10 dijital alana

- Bu yetkinlikleri gençlerin günümüzde yetiştiği dijital ortama yerleştirirken, bu alanda çalışan ve sıklıkla atıfta bulunulan uzmanların ve kuruluşların yaptığı araştırmalardan yararlanılarak, dijital vatandaşlığın temel aldığı 10 dijital alan belirlenmiştir. Bunlar üç alana ayrılmışlardır: Çevrim içi ortamda olma, Çevrim içi esenlik ve Çevrim içi Haklarımız. Bu alanlar aşağıda açıklanmaktadır.

Çevrim içi ortamda olma

- f **Erişim ve dahil edicilik**, dijital ortama erişimle ilgilidir ve farklı dijital dışlama biçimlerinin aşılmasıyla ilgili çok çeşitli yetkinliklerin yanı sıra, geleceğin vatandaşlarının her türlü azınlığa ve farklı görüşlere açık olan dijital ortamlara katılması için gerekli olan becerileri de içermektedir.
- f **Öğrenme ve yaratıcılık**, vatandaşların yaşam süreleri boyunca, dijital ortamlarda farklı bağlamlarda ve farklı araçlarla, farklı yaratıcılık biçimlerini geliştirip ifade etmelerine ilişkin öğrenme isteği ve tutumuyla ilgilidir. Öğrenme ve yaratıcılık, bir yandan vatandaşlar teknoloji zengini toplumların arz ettiği güçlülere güvenle ve yaratıcı biçimlerde hazırlanırken, diğer yandan kişisel ve profesyonel yetkinliklerin geliştirilmesini içerir.
- f **Medya ve bilgi okuryazarlığı**, yaratıcılığın, eleştirel düşünürler olarak, dijital medyada yorumlanması, anlaşılması ve ifade edilmesi yeteneğiyle ilgilidir. Medya ve bilgi okuryazarı olma, eğitimle ve çevremizle sürekli bir iletişimle geliştirilmesi gereken bir kavramdır. Örneğin bir veya daha fazla sayıda medyayı yalnızca “kullanabiliyor olma”nın veya bir şeyle ilgili olarak yalnızca “bilgilenme”nin ötesine geçmek çok önemlidir. Dijital vatandaş, bulunduğu topluma anlamlı ve etkili bir katılımın eleştirel düşünceye dayalı olduğuna bel bağlayan bir tutum içinde olmalıdır.

Çevrim içi esenlik

- f **Etik değerler ve empati** öteki insanların duygularını ve bakış açılarını tanıma ve anlama yeteneği gibi becerilere dayalı çevrim içi etik davranış ve etkileşimlerle ilgilidir. Olumlu çevrim içi etkileşimin ve dijital dünyanın bahsettiği olanakların gerçekleştirilmesinde empati çok önemli bir gerekliliktir.
- f **Sağlık ve esenlik** dijital vatandaşların hem sanal hem de gerçek alanlarda var oldukları gerçeğiyle ilgilidir. O nedenle de yalnızca dijital yetkinliğin temel becerileri yeterli değildir. Bireyler, sağlık ve esenlikle ilgili konular hakkında daha fazla farkında olmalarını sağlayacak bir dizi tutum, beceri, değer ve bilgiye sahip olmalıdırlar. Dijital açıdan zengin bir dünyada sağlık ve esenlik, çevrim içi bağımlılık, ergonomi ve fiziksel duruş ve dijital ve mobil cihazların aşırı kullanımı dahil olmak ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere, esenliği etkileyebilecek güçlükler ve fırsatlarla ilgili farkındalığa işaret eder.
- e-Mevcudiyet ve iletişim**, dijital vatandaşların çevrim içi mevcudiyetlerini ve kimliklerini oluşturup sürdürmelerinin yanı sıra; olumlu, insicamlı ve tutarlı çevrim içi etkileşimlerini destekleyen kişisel ve bireylerarası niteliklerin geliştirilmesiyle ilgilidir. Buna, sanal sosyal alanlarda diğer insanlarla çevrim içi iletişim ve etkileşim gibi yetkinliklerin yanı sıra, bireylerin kendilerine ait verileri ve çevrim içi ortamda bıraktıkları izleri yönetmeleri de dahildir.

Çevrim içi haklarımız

- f **Aktif katılım** vatandaşların, bir yandan yaşadıkları demokratik kültürlere aktif ve pozitif bir biçimde katılırken, diğer yandan sorumluluk gerektiren kararlar verebilmek için, dahil oldukları dijital ortamlarda etkileşime girdiklerinde, tam olarak farkında olmaları gereken yetkinliklerle ilgilidir.
- f **Hak ve sorumluluklar**, vatandaşların fiziksel dünyada yararlandıkları hak ve sorumluluklardır. Çevrim içi dünyadaki dijital vatandaşların da belirli hak ve sorumlulukları vardır. Dijital vatandaşlar özel yaşam, güvenlik, erişim, topluma dahil edilme, ifade ve diğer haklara sahiptirler. Ancak bu haklarla

birlikte, herkes için emniyetli ve sorumlu bir dijital ortam sağlanabilmesi için, etik değerler ve empati ve diğerleri gibi belirli bazı sorumlulukların üstlenilmesi de söz konusudur.

f Özel yaşam ve güvenlik iki farklı kavramı içerir: özel yaşam esas olarak, bireyin kendisinin ve diğerlerinin çevrim içi bilgilerinin kişisel olarak korunmasıyla, güvenlik daha ziyade, bireyin çevrim içi faaliyetlerinin ve davranışlarının farkında olmasıyla ilgilidir. Özel yaşam ve güvenlik, tehlikeli veya tatsız durumlarla baş etmek veya bunları önlemek üzere, (navigasyon filtrelerinin, parolaların, anti-virüs ve güvenlik duvarı yazılımı kullanımı dahil olmak üzere) bilgi yönetimi ve çevrim içi güvenlik sorunlarıyla ilgili yetkinlikleri içerir.

f Tüketici farkındalığı, İnternet ortamının, sosyal medya ve diğer sosyal alanlar gibi geniş boyutlarıyla birlikte, çoğu kez dijital vatandaş olmanın aynı zamanda bir tüketici olma anlamına da geldiği bir ortam olmasıyla ilgilidir. Çevrim içi alanların ticari gerçekliğinin yaratacağı sonuçları anlamak, bireylerin dijital vatandaşlar olarak özerkliklerini muhafaza edebilmeleri için baş etmeleri gereken yetkinliklerden biridir.

10 dijital alanda dijital vatandaşlık yetkinliklerinin geliştirilmesi

- Etkili dijital vatandaşlık uygulamalarının geliştirilmesinde elzem olan beş kavramsal yapı öne çıkmaktadır. Bunlar aşağıda, tapınağı andıran yapıda temel direkler olarak gösterilmiştir. Demokratik kültürler ilgili yetkinlikler dijital vatandaşlığın temelini oluştururken, bu beş temel direk dijital vatandaşlık geliştirme yapısının tümünü taşıyan dayanaklardır. Uygulanan politikalar ve yapılan değerlendirmeler bu modelin iki çerçeve direğini oluşturmaktadırlar. Kuşkusuz eğitimle ilgili alanlardaki ilerlemeye şekil veren, büyük ölçüde uygulanan politikalar ve iyi uygulamalardır. Bu ilerleme de, ancak etkili denetim ve değerlendirme metodolojisinin kullanılmasıyla gerçekten analiz edilip nihayetinde tekrarlanabilecektir.
- Bu “çerçeve” direklerin arasında, paydaşlar – öğretmenlerden öğrencilere, içerikten politika üretenlere kadar – ve mevcut kaynaklar ve altyapı olanakları, sağlanan başarıda büyük rol oynayacaklardır. Modelin merkezinde, her yaşta öğrencinin bugünün ve yarının demokrasilerinde aktif vatandaşlar olarak tam potansiyellerini geliştirmelerini sağlayacak uygulamalara rehberlik edecek stratejiler yer almaktadır.

Avrupa Konseyinin dijital yetkinlik geliştirme modeli

